

U nastavku pročitajte izjave članova ekspedicije "Panjkov ponor 2010". Neke su zapisane doslovce nekoliko sati nakon akcije ili uvedene u dnevnik ekspedicije, a u narednim danima još su malo dopunjene i pripremljene za čitanje. Primjetit ćete da gotovo sve govore o Panjkovom ponoru i novootkrivenom prostoru, što je razumljivo jer su emocije tu bile najjače.

Međutim, akcija spajanja Ponorca i Suvaje također je bila iznimna, što zbog višednevnih urona i istraživanja, a i zbog 5 sifona na "relativno" kratkom prostoru. Ukupan broj preronjenih sifona u sustavu Ponorac-Suvaja je sedam (dva se nalaze u uzvodnom dijelu - tkz- Šetnici). Istraživanje tog sustava kao i sam izron Frfa i Alana u Ponorac dokumentirano je video kamerom, i nadamo se završetku filma do jeseni i skupa speleologa. Do tada ostajemo na pričama i fotkama :)

Tihomir Kovačević - Tihi, dipl. ing.
speleoronioc, vođa MSRE "Panjkov ponor 2010."

Prošle su točno 62 godine mog života, kada sam shvatio bar dio biti postojanja- nas dvonožaca koji jedini imaju moć mišljenja i svjesnog gospodarenja svojim životima- spoznaja i vječna želja da se otkriju korijeni našeg postojanja , kao i naša misija na ovom našem planetu.

Nova Kršlja, Drežnik grad, Rakovica i Panjkov ponor, kao svjedok razvitka naše zemlje u geološkoj prošlosti . Već desetak istraživanja sam napravio sa svojim prijateljima u sustavu Panjkov ponor – Varićakova špilja, a uskoro i Crno vrelo. Od vremena kad su počeli sa svojim istraživanjima, prvo speleolozi SO Velebita, zatim DISKF-a , a i ostali speleolozi hrvatske otkriveno je preko 11,5 kilometara podzemnih kanala u potpunosti ili djelomično ispunjenih vodom. Taj speleološki sustav do nedavno je bio drugi po dužini u Hrvatskoj , odmah iza sustava Đulin ponor- Medvednica koji je preko 16 kilometara dužine.

Velikim entuzijazmom , zalaganjem i željom za novim spoznajama speleolozi SO Sv. Mihovil iz Šibenika na južnim obroncima Velebita u objektu Kita Gaćešina i speleolozi SO Željezničar iz Zagreba u Draženovoj puhaljci u prvom dijelu ove godine spajanjem napravili su sustav od 12 100 metara i sustav Panjkov ponor – Varićakova potisnuli na treće mjesto. Čestitke svim sudionicima tih otkrića.

Osim naše želje za spoznajom i otkrićima novih prostora to je bio još jedan sportski poticaj za našu ekipu da sustav Panjkov ponor jednim novim istraživanjem stavimo na drugo mjesto, a možda jednog dana i na prvo. Kao vođa ekspedicije imao sam veliku čast da budem i član „jurišnog tima“ , kojeg je predvodio zamjenik vođe ekspedicije Alan Kovačević ujedno i vođa istraživanja, te još četvero mojih učenika i prijatelja Gordan, Darko, Frf i Luka.

Priče iz dubine

Autor Admin

Nedjelja, 01 Kolovoz 2010 09:09 - Ažurirano Utorak, 10 Kolovoz 2010 10:36

Ušavši u pedeset-satno istraživanje, kroz vodu, blato, sifone, bunare, okomite zidove i nakraju bivak iza sifona i dva noćenja – urodilo je plodom! Čitavo vrijeme još od 2002. godine tvrdio sam i znao da se u ovom području nastavlja fantastična priča fenomena krša – podzemna Plitvička jezera . To se i ostvarilo 22.07.2010. god. ušlo se u fosilne kanale Panjkovog ponora, a iznad „Bilovog oka“ otvorio se svijet iz bajke. Kamenice u nizu dubine i do 4 metra, širine 10-15 metara , kamene kule u vodi, makaroni preko metar i pol dužine, špiljsko biserje, kameni slapovi.... **USPJELI SMO !**

U momentu mi je bilo sve jasno, kad sam čuo potmulu rad bušilice u daljini (ja sam čekao u bivku) iznenadni gromoglasni vrisak mojih prijatelja , to je bio vrisak od sreće da se otkrilo nešto izuzetno. Vriske ne bi bilo jer su sve to prekaljeni istraživači da se nije radilo o nečemu velikom. Kada su se vratili onako ozareni , Frf mi ushićeno reče „Deda imaš svoje Plitvice“!

Taj osjećaj se ne može opisati: sreća, ushićenje, ponos... kad znaš da ti se za života vratio dio uloženog entuzijazma i ljubavi prema prirodi i ljudima.

Povratak koji je trajao više sati, susret sa transportnom ekipom bez koje ovo veliko otkriće ne bi bilo izvedivo i slavlje i grljenje u dubini Panjkovog ponora, na kraju „speleo taksi“ (Zvone Turkalj naš član iz Drežnik Grada svojim traktorom i malom prikolicom svakodnevno je prevozio opremu i ljude iz baze u novoj Kršlji do ulaza u Panjkov ponor) - sve je to nešto posebno za pamćenje.

Odlazeći iz Panjkovog ponora zahvalio sam se bogu Velesu što nam je širom otvorio vrata ove podzemne riznice ljepote, svim članovima ekspedicije, a posebno svom sinu Alanu Kovačeviću koji sam siguran da me je već duže vrijeme premašio u ljubavi prema podzemnim ljepotama Lijepe naše.

Posebna zahvala svim žiteljima Nove Kršlje, Drežnik Grada i ostalim ljudima sa područja općine Rakovica koji su sa svojim sponzorstvima, radom i ljubavlju pratili ovaj veliki poduhvat. Znam da je ovo naša mala kap u velikom slapu velike spoznaje i zbližavanju prirode i čovjeka.

Alan Kovačević

speleoronioc, vođa istraživanja MSRE "Panjkov ponor 2010."

Uspjeli smo! Otkrili smo podzemna „Plitvička jezera“, bar se meni to motalo po mislima, a

moram priznati i dalje se mota. Proći preko 4 kilometra vrlo zahtjevnih špiljskih kanala i roniti u njima da bi tek došli na početak nečega što ne može vidjeti svaki čovjek. Trebalo nam je sveukupno preko 50 sati mukotrpnog prelaženja prepreka kroz vodu kako bismo istražili ovo mjesto 50 metara duboko pod zemljom i 5 kilometara daleko kroz špiljske kanale. Nisam ni sanjao da ću doživjeti ovo što jesam.

Na moju inicijativu smo organizirali „MSRE Panjkov ponor“ nakon par godina izbivanja s tog terena. Tradicija našega društva je da svake godine organiziramo Međunarodnu speleo-ronilačku ekspediciju na ljetu na kojoj nam se uvijek pridružuju speleolozi iz Mađarske, Italije, Švicarske, BiH, Češke, Slovačke Slovenije te speleolozi iz Hrvatske iz raznih društava. Već prije dvadesetak godina je moj otac počeo s istraživanjem ovog područja te je nastavio zajedno sa mnom od 2002. godine pa nadalje sljedeće 3 godine. Nakon toga se ekipa zasitila istoga terena pa smo se premjestili na druga područja Hrvatske (Zrmanja, Brinje, Gospić...).

Dobio sam čast tj. izabran sam za vođu istraživačkog tima. Znao sam da je to velika odgovornost i za to sam se i pripremao. Moram spomenuti da sam imao veliku podršku od svih, krenuvši od svog posla – firme 24 sata – gdje su me razumjeli da trebam godišnji u određeno vrijeme s određenim brojem dana i to su mi omogućili, pa do mojih prijatelja Robića i Roberta Erharda koji su me financijski poduprijeli u opremi, i na kraju mojih najbližih privatnih i speleoloških kolega koji su uskakali pomoći u svakom trenutku. Da pobliže objasnim o čemu se radi – odlučili smo ove godine se vratiti na sustav Panjkov ponor – Varićakova špilja koji je do ove godine bio drugi najduži špiljski sustav u Hrvatskoj sa 11557 metara. Naši speleološki prijatelji iz Šibenika na čelu s Teom Barišićem su nas stavili na treće mjesto jer su na Velebitu istražili sustav duži od "našega". Sportski smo prihvatili izazov i dali si za zadatak da vratimo „naš“ sustav na drugo mjesto.

U šali smo govorili da sada kad uđemo, napraviti ćemo 1 kilometar špilje čisto da pokažemo da smo ekipa. Na to smo se svi smijali jer smo to željeli, ali smo i svjesni da je to nerealno jer i 100 novih metara u podzemlju je puno.

Došao je i taj dan, treba organizirati ekipu da akcija počne, bilo mi je teško i na samu pomisao što nas čeka jer sam tamo već bio. Zadnji put sam proveo u sustavu 37 sati, spavao, istraživao i vodio. Kad sam izašao mislio sam da me pregazio vlak, jer objekt je 90% u vodi, cijelo vrijeme se hoda ili pliva kroz vodu od 10-12°C. Nakon 37 sati sam osjetio da ne mogu više, da padam s nogu, ali sam isto tako znao da upravo sada svaki metar koji napravimo je novi i cijenjen jer svi smo mi ljudi isti pa kad netko dođe poslije nas isto će biti umoran i reći s-vaka čast to je trebalo napraviti. Ta misao me psihički podizala i tjerala dalje.

Ove godine sam imao puno teži zadatak, trebao sam povesti 6 ljudi na „kraj“ sustava kako bi istraživali dalje. Zadnja točka istraživanja je bila na oko 3,5 km od ulaza. Ne izgleda daleko ako čovjek zamišlja cestu ili livadu, ali u sustavu gdje su svi kanali djelomično ispunjeni sa vodom u kojoj se nalaze velike glonđe i kamenje koje kao da jedva čekaju da netko od nas odvali nogom

po njima i postane nesposoban za daljnji rad, pa zatim sifon, tj. mjesto gdje trebamo roniti kako bi prošli dalje a nalazi se na pola našega puta otežavaju jako put do zadnje točke. Transportni tim, speleolozi koji ne idu kroz sifon trebaju odnijeti svu opremu do sifona na 2200 metara udaljenosti od ulaza. Počeli smo prvo slagati svaku svoju opremu za spavanje i suhu robu za oblačenje na mjestu bivka. Zatim ronilačku opremu, pa hranu, vodu za piće, fotografsku opremu sa fleševima, video opremu, rasvjetu, karabit, opremu za penjanje i spuštanje po užetima, aku-bušilicu sa rezervnim baterijama, opremu za mjerenje i crtanje objekta... strašno. Kada smo sve stavili na hrpu izgledalo je smiješno i potpuno nerealno da bi to moglo nositi 6-ero ljudi. Nema veze -mislio sam si- idemo pokušati pa ćemo vidjeti tokom akcije kako dalje. Transportni tim od svega sedam ljudi tovari svu opremu na traktor s prikolicom i kreće na put Panjkovog ponora. Izabrali smo traktor jer ceste ili puta do špilje nema, nekada je postojala, ali je priroda i nenastanjenost toga područja to sve pretvorila u zaraslu neprohodnu prirodu. Dogovorili smo se da transportni tim uzme što više stvari sa sobom kako bi rasteretili nas da što lakše prođemo dio do sifona jer nas ono glavno čeka tek od tuda. Pred špilju dolazimo nakon nekih dva sata za njima i ugodno iznenađenje- ispred špilje nema niti jedne torbe. Svaki od nas je na leđima imao po jednu torbu od svega desetak kila i ulazimo u objekt. Prvi dio od stotinjak metara dužine nam je svima najgori jer se odmah treba uvaliti u vodu dubine 40-tak centimetara, a ne može se hodati kroz nju već se treba leći zbog niskoga plafona špilje. Od toga djela špilja se višestruko povećava i prostrani kanali vode prema sifonu.

Prvotno oduševljenje kako ne trebamo nositi puno opreme u prvom djelu špilje je nestalo, odmah nakon toga prvog provlačenja, transportni tim nam je ostavio 6 velikih torbi. Tovarimo ih na naša leđa i sada smo već pomalo zabrinuti jer težina opreme dolazi na nekih 30 kg po speleologu. Nakon oko 2000 metara od ulaza sustižemo transportnu ekipu koja je prenosila teške dvobocnike za ronjenje, olova, akumulatore za rasvjetu...

Svi zajedno se odmaramo na Plaži, mjestu koje smo tako nazvali jer se nalazi pred sifonom u kojem se mora roniti za daljnje napredovanje kroz špilju.

Dogovaramo sa vođom transportne ekipe Hrvojem Dragušicom (Dragi), da sutra dođe do ovoga mjesta u 16 sati provjeriti da li je sve OK. Ako nas nema sve je u redu, a ako nije i trebamo nešto, poslati ćemo jedan par speleologa da se vrati i obavijesti ga. Također smo dogovorili da ponovo dođe sa transportnim timom u petak, znači dva dana kasnije u 16 sati kako bi nam pomogao iznijeti opremu van iz špilje. Po osobi smo od sad imali između 40 i 70 kg opreme. Svi se nalazimo kod sifona i počinje transport kroz njega.

Moj speleoronicački partner Tomislav Flajpan – Frf i ja ronili smo oko desetak puta kroz sifon kako bi potopili svu tu opremu koja je uglavnom bila pozitivno plovna. Sistem je bio da prerone tri speleoronica, jedan ostane na drugoj strani a dva se vraćaju po transportne torbe s opremom, mrak nam je pao na oči kad smo sve to vidjeli na hrpi, mislili smo da nećemo uspjeti, a s druge strane nam je to bio novi izazov. Već smo umorni a sada tek dolazi ono pravo, prenošenje sve te opreme po kanalu koji je potpuno drugačiji od dosadašnjeg, više nema „normalnog“ hodanja već smo se trebali pet puta spuštati i penjati sa užetima u tzv. bunare čije je dno uglavnom ispunjeno vodom kroz koju se pliva. Na tim dijelovima smo radili lanac i dodavali opremu iz ruke u ruku po već ne znam koji put.

Napokon dolazimo u veliku dvoranu nazvanu Maliganova dvorana. To je mjesto svega stotinjak metara od mjesta gdje smo zamislili napraviti bivak za spavanje i odmor, a gotovo 4,5 km od ulaza. Kako nam je bilo teško prvih sto metara špilje tako je i ovdje jer je taj zadnji kanal do bivka vrlo nizak pa smo morali skinuti opremu sa leđa i provlačiti se po koljenima vukući opremu, već smo svi totalno iscrpljeni. Ja moram priznati da sam "puk'o k'o kokica", nisam više mogao ustati iz čučnja od nemoći.

Složili smo bivak za spavanje u Grande kanalu i odspavali oko 7 sati. Kad smo se probudili svi smo bili totalno -ne mokri-, ali vrlo vlažni, roba i vreće su nam povukle svu vlagu iz špilje, a Luki i Frfu su vreće već i bile skroz mokre od preronjavanja kroz sifon.

Krećemo od zadnjeg mjesta sustava tražiti kanale koji idu dalje. Na sreću, još na početku pokvarila nam se video kamera koju je zalila voda, tako da ne snimamo ništa već krećemo u istraživanje novih kanala. Već u prvih par minuta vidimo jedan kanal iznad zadnjeg sifona kojeg smo nazvali Bilovo oko po našem bivšem speleološkom kolegi. Kanal se nalazi na 15-tak metara visine i trebali smo tehnikom ispenjavanja i fiksiranja doći do njega. Nakon sat vremena ulazimo u kanal i slijedi vrištanje iz sveg glasa. Kanal ide dalje...

Vraćamo se svi u kamp po opremu (neoprenska odjela, foto-opremu, opremu za crtanje). Pokušali smo se našaliti sa Tihijem kako nema ništa i da kanal ne ide nikamo ali nije uspjelo, čuo nas je kad smo vrištali. Vraćamo se u novi kanal te istražujemo sve dalje i dalje i svaki zavoj kanala ponovo usklici, čuđenja i iznenađenja.

Otkrili smo stvarno „svjetsko čudo“ jer čovjek ne može reći i napisati kakav je to osjećaj kad otkriješ novi komad naše zemlje i još uz to toliko velik i lijep. Tihi, naš vođa ekspedicije već godinama govori da općina Rakovica ima podzemna Plitvička jezera i mi smo ih napokon našli.

Otkrili smo ogromna jezera od 4 metra dubine i 20 dužine, velike kanale koji kao da su dijamantni, stotine saljeva i novih kanala. Sreća u nama je uzavrela našu krv i nikome više nije bilo hladno, išli smo sve dalje i dalje i nakon 8 sati rada se vraćamo u logor gdje nas s nestrpljenjem čeka Tihi. Prepričavamo mu sve te ga iznenađujemo sa nazivom kanala kojeg je Frf predložio a mi ostali ga prihvatili – "Tihijeva podzemna Plitvička jezera".

Topografski smo Luka i ja izmjerili 1400 metara novih špiljskih kanala dok su Gogo, Frf i Darko ispucali 500 fotografija. Sustav sada ima 13 km. Svi skromno slavimo i idemo spavati. Cijeli drugi dan koristimo za izlazak iz špilje. Ponavljali smo međusobno kako bi radije ostali unutra još dva dana samo da ne moramo proći opet isti put do izlaza. Prilikom susreta s transportnom ekipom na plaži svi ponovo slavimo pjesmom, grljenjem te se lagano ali totalno iscrpljeno krećemo van iz špilje.

Povratkom u vanjski logor dolaze mještani i svi koje susrećemo te počinje veliki tulum, sustav

Panjkov ponor-Varićakova špilja je ponovo drugi najduži sustav Hrvatske. Ovo je za mene bilo jedno novo teško i zasada najdraže iskustvo u mom speleološkom stažu te ću o tome stručno i opširnije pisati zajedno sa ostalim učesnicima ekspedicije u stručnoj literaturi.

Tomislav Flajpan - Frf speleoronioc

Bio mamlaz ili ne, no ovo je samo za prave igrače!!! Čuo dostatnu količinu priča o ovom objektu, no sada se uvjerih osobno. Sam ulaz ne otkriva previše. Tek kad pretovaren kreneš u "penetraciju", vidiš i djelomično shvatiš kaj tek dolazi. Ukupnim mukotrpnim trudom stižemo do točke koju prolaze samo odabrani. Onda sve ostaje na nama. I tako smo nas 6 preronili sifon i prebacili kompletnu opremu za biti i ostati preko za barem tri dana. Do sifona je još bilo „nazovimo lako“, nakon sifona počinje rock`n roll. Taj rock`n roll je trajao oko 5 sati tumananja po čudnovatim hodnicima, kanalima, bunarima. Teškom mukom stigli do pozicije gdje postavismo logor, mukom nešto pojeli i pokušali se odmoriti za drugi dan.

Drugi dan nakon pripreme kreće istraživanje. Savladali zahebanu prečanje i ušli u novi prostor. Nakon oko 200 metara se vraćamo po neoprenska odjela jer prva prepreka je tu, impresivno jezero je ispred nas. Vraćamo se naoružani i pičimo dalje. Kako idemo dalje tako ulazimo u prostore u koje još nije kročila ljudska noga. Mi prvi ikada!!! Što dalje idemo nalijećemo na impresivnije prizore, što jezera, što saljevi, što kamenje, što sige, što ... što sve što postoji od ukrasa u podzemnome svijetu. U jednom trenutku shvaćamo da ovo ide dalje i da nema kraja, i vraćamo u kamp po još karabita jer ovo će potrajati skoro do besvijesti. Tako je i bilo. Produženjem rasvjete produžilo se i istraživanje. I tako, mic po mic, iza svakog ugla ne znaš što te čeka i isplati li se ići dalje. Na kraju se zaustavismo u jednoj kolosalnoj dvorani i rekosmo dosta za ovaj puta!!

Em smo poprilično prošli, em smo umorni, em se moramo sigurno vratiti do logora, drugo jutro starta pakiranje kompletnog logora i opreme. Pomalo krenusmo nazad na svjetlo dana. I opet

mrcvarenje s opremom preko sifona... Na plaži se iskombinirali za povratak i krenuli put njega, nedugo zatim naliječemo na transportni tim i svi se veselimo jedni drugima. Kratka priča i pljuga i pičimo dalje prema van. Naravno da problemima nije kraj.

Sada dolazi do izražaja da smo potrošili sav karabit i da ekipi pomalo pada snaga i koncentracija. No unatoč svemu svi izlaze sigurno iz objekta na dnevno svjetlo nakon tri dana. Konačno sve pobacamo sa sebe i akumuliramo sve što možemo. Uživamo u vlastitoj golotinji i pregledavamo ozljede i rane. Donosimo zaključak da ne samo da je ova akcija ispala uspješno, nego cijela ekspedicija je uspjela do balčaka, jer što god smo radili napravismo preuspješno.

Gordan Polić - Gogo

speleoronioc, službeni fotograf MSRE "Panjkov ponor 2010."

Ponovo pred Panjkovim ponorom. Već znam što me čeka.

Nakon opremanja, krenuli smo. Bili smo začuđeni da na ulazu nema ništa od opreme, jer je transportna ekipa bila malobrojna. No iza nekoliko provlačenja naišli smo na dio opreme u transportnim vrećama. Odmah sam zaključio da će ovaj put biti puno teže. I onda po onom starom, stalno voda, pa zapneš za kamen i tako u nedogled. Evo i polusifon je tu, prođem ga a poslije toga eto Blatnjavog kanala i novih muka. Ubrzo smo stigli i transportnu ekipu. S obzirom kako su bili natovareni nije ni čudo. Na Plaži smo. Tako zovemo mjesto gdje se opremamo prije urona.

Malo duži odmor i opremanje za preron sifona. Zbog količine opreme pojedinci će morati roniti više puta, a to su Alan i ovaj put Frf. Do sad je bilo teško, a tek nas čeka ono najgore do mjesta za bivak. Spusti se po štriku do vode pa opet po štriku gore. Oprema ide od ruke do ruke već ne znam po koji put. Čuje se šum vode, blizu smo Maliganove dvorane. Ukazuje se velika dvorana, a na dnu jezero u koje iz pukotine dotiče voda koja stvara buku. Naravno, oni koji su prvi put tu, a naročito Tihi ne mogu odoljeti i odmah kreću s lampama pogledati Maliganovu dvoranu sa jezerom o kojoj smo toliko pričali. Blizu smo bivaka ali kretnje su sve sporije i od umora, ali i zbog provlačenja koje postaje sve napornije. I najzad, doma smo u Grande dvorani, mjesto za bivak. Toliko sam bio umoran da sam jedva napravio ležaj za spavanje. Luftić sam puhao na pet puta, mislim da mi je to bilo najteže. Pojeli smo malo čokolade i zaspali. Nisam dugo spavao, a od silnog okretanja mi se i luftić ispuhao.

Dignem se, Luka kuha juhu. Od svega što sam pojeo mislim da mi je to bilo najslade jer nas je ugrijalo i okrijepilo. Krećemo u razgledavanje i iznad Bilovog oka se ukazao otvor koji je odavao perspektivu. Treba ispenjati jedan kosi uspon, ali zbog blatnjavih stijena je dosta zahtjevan. Ništa bez osiguranja. U mislima mi je, ako se ovdje nekom nešto dogodi, kakva bi to ekipa trebala biti da nekog izvuče odavde. A mi smo se tako namučili da smo do ovdje došli. Nakon dogovora u logoru uzimamo opremu i idemo prema kanalu. Krećemo na uspon, a bušilica nikako da proradi. Najzad se i ona udobrovoljila.

Izbušili smo nekoliko rupa i u kanalu smo, zadovoljstvo, kanal ide dalje i mi krećemo polako. Prvi dio je najzahtjevniji pa je oprez stalno prisutan. Idemo dalje i evo prepreke, voda. Nazad u logor i oblači opet ona mokra hladna ronilačka odjela. Znam kako je to, sjetio sam se Bajkovitog kanala u ovom istom sustavu. No ovoga puta bilo je lakše jer smo se već dobro razgibali. Uzimam opremu za crtanje i naravno svoj fotić. Alan i Luka crtaju, a Darko, Frf i ja fotkamo. Napokon ugodnog posla za mene, prizori sve ljepši od ljepšeg da sam potpuno zaboravio gdje sam i što nas sve čeka do izlaza. Opisivati svu tu ljepotu mislim da je nemoguće, tako nešto ja u svom speleološkom životu nisam vidio, no tu je fotić koji će učiniti da se i drugi uvjere u to. I tako slijede jezera za jezerom (Tihijeve Plitvice), pa saljev, sige raznih oblika, traže se nazivi za sve to kao i obično ali ubrzo i njih nedostaje.

Zadovoljstvu nema kraja, a i vrijeme kaže da se moramo vratiti u logor. U logoru smo nešto malo pojeli i opet na spavanje. Napuhao sam opet luftić, ali ovoga puta sam trakom zalijepio čep da se opet ne ispuše. Ovoga puta sam bolje spavao, tako da sam za povratak bio odmorniji. Malo hrane, čaj s malo meda i gumenim bombonima, pakiranje i pokret ka izlazu. Tihi je polako naprijed, a mi s transportom opreme polako za njim. Dobro je prošao ovaj najteži dio s obzirom da još imamo dosta snage. Kod sifona smo. Opet najteži dio pada na Alana i Frfa. Robu koja je do tada bila suha morali smo potopiti jer ne bi išlo kroz sifon zbog velike količine zraka. Prvi sam prošao sifon i prihvaćao opremu koju su Frf i Alan po ne znam koji put provukli kroz sifon.

Opet na plaži puštamo veći dio opreme, uzimamo ono što možemo i polako nazad. Evo i transportne ekipe, ali sve što je ostalo ni oni neće moći sve odjednom izvući do izlaza. Dio nas kreće naprijed, a Tihi i ja pomalo za njima. Noge su sve teže, odmori sve češći, doslovno se vučemo zadnje metre. Provlačimo se, svjetlo se nazire, izlaz je tu, vani smo. Na kraju mogu zahvaliti svima što sam bio dio ekipe koja mi je omogućila da sve to vidim i uživam zajedno s njima u svakom trenutku.

Darko Višek

speleoronioc

Puno sam slušao o Panjkovom ponoru od svojih prijatelja speleologa, gledao filmove i fotografije, ali ono što sam vidio i doživio unutra ne može se prepričati niti pokazati. Panjkov ponor je za mene daleko najzanimljivija, najteža i najljepša akcija u mom kratkom speleološkom stažu. Novi kanal koji smo istražili i fotografirali je nešto najljepše, najtajnovitije što sam vidio u životu. Vrištali smo od uzbuđenja iza svakog zavoja, svaki novi metar otkrivao nam je fantastičnu igru prirode, posebno zato što smo prvi ljudi koji su imali čast i sreću da dođu na to predivno mjesto.

Zanimljivo je kako vrijeme gubi smisao kad čovjek spava u špilji, na sat smo gledali samo radi ekspedicijskog dnevnika. Sretan sam što sam bio dio ove akcije, sretan sam što je sve prošlo u redu, i zahvalan mojim prijateljima jer unutra smo bili kao jedno, pomagali se međusobno u teškim trenucima kojih je bilo podosta svi smo bili razumni i koncentrirani. Kad smo izašli van nakon pedesetak sati mislio sam da će povratak pod dnevno svjetlo biti nešto posebno, međutim kad se sjetim Dijamantnog kanala, Tihijevih podzemnih Plitvica, shvaćam da svoja najljepša remek djela priroda radi u podzemlju.

Marjan Prpić - Luka

speleoronioc

Na ekspediciju sam došao pred njen drugi tjedan, točnije u petak. U narednim danima odradilo se spajanje Ponorca i Suvaje. Nakon naporene eko-akcije na Korani i dana odmora došao je red na Panjkov ponor. Nisam imao nekih posebnih emocija pri odlasku traktorom, valjda zbog dobre i smirujuće muzike u pripremi. :))

Ipak, na ulazu sam malo razmišljao o kilometrima špilje koji slijede i pitao se kako će proteći prenošenje opreme.

Kada smo nakon provlačenja došli u kanal, prvo što sam pomislio bilo je „*Tko je dao tako ružno ime ovako lijepoj špilji?*“

“, a onda smo se počeli uvaljivati u vodu, provlačiti kroz glonđe, duboko blato i sva moguća sr..nja, uključujući i polusifon koji se prelazi povlačeći postavljeno uže. Skušio sam da će to biti itekako gadan put i da joj ime baš pristaje.

Putem primjećujemo da curi voda iz kofera od kamere.. Otvaramo je i vidimo da je sva vlažna. Nema smisla da je dalje teglimo, ostavljamo tronožac i nju da je pokupi ekipa koja se danas vraća. Osušit će je, i ako je sve ok, sutra će je opet donijeti do sifona, a mi se vratiti po nju. Do plaže smo gotovo sustigli transportnu ekipu i nakon iskrčavanja gomile opreme na tom mjestu, počela je koncentracija za prelazak sifona.

U glavi sam si predstavljao tih dvadeset metara mutne vode. U međuvremenu je Damir (Pavelić) odveo Mađare do sifona, i vratio se sa viješću kako mu se čini da je safe-line pukao, jer je zaglavljen pod stijenu suprotno od prolaza. Zapravo je riječ o debljem užetu. Nije dobra vijest, jer će se morati ponovo tražiti prolaz, a dolazi mutna voda. Što od nas, što od transporta koji je lagano krenuo prema van. Prenašajući opremu sa plaže, što zbog plivanja, što zbog težine i zeznutog dijela kanala do sifona, dosta sam se zapuhao i trudim smiriti disanje za uron. Alan je prethodno postavio novo uže, uspio je pronaći prolaz, ali mu je na drugoj strani falilo par metara da bi ga zavezao za stijenu. Vraća se sa još jednim manjim komadom, povezuje dva užeta i preronjavanje može početi.

Alan i Frf su podnijeli najteži teret, a i najveći broj preronjavanja. Moj preron ali i svih ostalih je prošao bez problema. Iznenadila me ipak neka vidljivost (1-1,5m) jer sam očekivao totalnu mutež. Čini se da je jači protok vode ipak pridonio tome. Uskoro je sva gomila opreme i transportnih vreća bila na drugoj strani sifona. Kad je i zadnji član ekipe preronio (Tihi), slijedio je put prema bivaku. Kasnije smo ga nazvali „Rock`n roll put“, a to je stvarno i bio.

Ovo je zbilja jedan od najtežih prolaza kroz špilju koji sam imao prilike doživjeti, pogotovo zbog pet „bunara“ te količine opreme koju smo (pro)vukli.

Odmah je bilo jasno da će tu biti dosta teško prenijeti i ostatak ronilačke opreme (dvobocnik, utege) predviđen za ronjenje u Bilovom oku ili Maliganovom jezeru. Kako god – nakon skoro pet sati krvavih napora iza sifona dovukli smo se na mjesto bivaka i neugodno sam se iznenadio kad sam vidio da mi je vreća za spavanje totalno mokra. Magic bag je negdje putem propustio. Srećom pa mi je roba u drugom magic bagu bila suha, inače bih imao grdnih problema. Uskoro i

Frf primjećuje da je i njegova vreća za spavanje natopljena. Iz prve pomoći otvaramo astro-folije i na taj način se nadamo sačuvati toplinu.

Veliku ceradu smo prostrli na tlo od stvrdnutog blata, a zatim počeli napuhavati luftiće kao izolator od hladnoće. Svi smo poprilično umorni, grabimo nešto hrane, čokoladica i energetskih pločica. Dvorana gdje smo spavali je dosta ugodna „na oko“ i na kraju i nije bilo problema sa ćorenjem. Strop je išaran bijelim tragovima, kacige sa upaljenim karabtkama ostavljamo da svijetle okolo bivaka, pa sve djeluje nekako kao da je nebo iznad nas. Zaspali smo oko 3 sata ujutro, skoro deset sati nakon što smo krenuli u špilju. Probudio sam se u neko doba, nemam pojma koje, ali prema osjećaju – naspavan. Dižem se iz vreće, a zamnom uskoro i Tihi. Ostatak ekipe spava. Gledamo na sat, pola osam je ujutro. Karabitke su se većinom ugasile, neke još tinjaju, pa se nas dva hvatamo posla čisteći svoje. Nakon toga, kako ekipa i dalje „ne trza“, zaključujemo da bi bilo dobro uhvatiti još koji trenutak odmora i vraćamo se na luftiće. On u svoju suhu vreću, a ja u svoju astro-foliju preko koje sam prebacio mokru vreću. Sad mogu potvrditi da astro-folija zbilja obavlja svoju funkciju. :)

Negdje oko 9-9:30 dižemo se polagano. Frf i ja prvi. Frf reže špek i sir, vadimo brusketete jer nam je (naravno) i ono kruha što smo ponijeli - popilo sifonske vode. „Mažemo“ i po čokoladicama. Četvrtak je. Dan istraživanja.

Frf i ja, kuhajući juhu, naglas razmišljamo kako će biti skoro nemoguća misija otići po dvobocnik što zbog vremena, a što zbog broja potrebnih ljudi – barem tri po procjenama. Tijekom doručka Alan, Gogo, Darko odlaze prema Bilovom oku, tako reći u „pidžamama“ – pododijelima od flisa. Put do tamo je na kosini, blatnoj i sklizavoj pa Darko lopaticom „urezuje“ stepenice ili ravne stope. U dnu blatne kosine „noževi“ – stijene koje je voda izoštrila toliko da svako otklizavanje ne bi bilo poželjno. U Bilovom oku nema previše vode, a 10-15 metara iznad njega se vidi ulaz u ogroman kanal.

U zadnjem istraživanju ovdje, kada je naša ekipa napravila novih 1200 metara, taj dio je bio pod vodom i Gogo se iz vode probao popeti u kanal. Odvalio je kamen i sa njim se sjurio natrag u vodu. Odustalo se od penjanja, a sada će se morati prečati. Vratili su se nazad u bivak i za koji tren smo počeli oblačiti kombinezone, bez ronilačkih odijela, zbog lakšeg penjanja, a i novi kanal je dosta iznad nekadašnje razine vode, odnosno iznad cijelog Panjkovog. Postavljen je štrik, a Gogo se, uz Alanovo osiguranje počeo lagano penjati. Prečnica se postavlja na jedinoj kosini gdje ju je bilo moguće postaviti- iznad samog Bilovog oka. Hvatišta je malo ili ih nema, a cijela stijena blatna, klizava i oštra. Bušilica koju smo prenijeli također je popila vode, (primjećujemo tek kada smo je odmotali iz 5m rastezljive folije) ali je na koncu ipak proradila. Nakon sat vremena prečnica je postavljena te se jedan po jedan penjemo na vrh.

U novi kanal smo zajurili bez ronilačkih odijela, a prvo što smo vidjeli je „potok“ vode, a nedaleko od njega prekrasno jezero sa sigama na dnu. Do njega smo (neki od nas :)) od

uzbuđenja prošli bez podrkavanja nogavica – (u mom slučaju trenerka i penjačke hlače ispod kombinezona). ali je vrijedilo. Sjedili smo na rubu jezera i divili se, a obećavalo je nove metre dok je Alan provjeravao dužinu kliktajima. Onako „odokativno“ procijenjujemo na 500 metara.

Vraćamo se brzo u bivak po ronilačku opremu, opremu za fotografiranje i crtanje. Tihiju smo prvo rekli da nema ništa dalje, ali naravno da nije povjerovao jer je čuo urlike. Pričamo mu što smo vidjeli, našopali ga medom i grožđicama budući da on ostaje u bivaku, obulačimo hladna ronilačka odijela i vraćamo se u novi kanal.

Ono što sada mogu reći – nikada još nisam vidio tako nešto.

Možda mi je malo žao što nisam toliko opušteno uživao jer smo morali raditi posao, ali je bilo prelijepo. Kroz jezero sa potpoljenim sigama krenuo sam prvi jer je Alan mjerio na mene. Bilo mi je žao mutiti tu vodu i trudio sam se da ostane što manje traga ili štete. Iznenadila nas je dubina jer nam se činilo da je oko pola metra, a ona mi je u startu bila do prsa, a na pola sam već morao plivati. Putem dalje smo zapažali toliko detalja da je to nevjerovatno. Oduševio me sigasti „brod“ na koji smo naišli. Nema riječi za opisati, fotografija će reći sve što može. S druge strane taj brod nalikuje na maleni dvorac na zelenoj vodi, sa svojim zidinama i kulama... nešto fenomenalno.

Naišao sam putem na otpalu i polomljenu „špagetu“ te sam jednostavno (znam, znam, to se ne radi) morao uzeti komadić za uspomenu na sve ovo što doživljavamo iz doslovce - metra u metar. Uskoro smo došli i u labirint, u njemu vidjeli pizolite, putem dalje nailazimo na ogromne sigaste zavjese, za neke smo se pridržavali prelazeći duboke rupe... Neke su me podsjećale na ogromne orgulje... Dijamantni kanal – tako nešto sam vidio samo u Disneyevim knjigama. Milijuni svjetlucavih točkica kuda god pogledaš... Toliko čuda na jednom putu!

Nakon nekog vremena shvaćamo da ćemo ostati bez rasvjete. Darko odlazi natrag po karabit. Kako Alan i ja crtamo, Gogo snima sa Frfom i da se ne gubi vrijeme, dovoljan je jedan za odlazak u bivak. Nije mu lako niti ugodno ići sam, vidi mu se na licu, ali ipak odlazi i vraća se za nekih pola sata. Punimo spremnike i nastavljamo sa istraživanjem. U bočne kanale nismo ni ulazili, samo ih zabilježili, a što smo išli dalje, bili smo sve iznenađeniji dužinom ali i sve umorniji.

Skoro pa da smo bili i sretni kad smo došli u završnu dvoranu. Onaj put kojime smo hodali odjednom je završio ponorom. Kao da ga je netko presjekao. Dvorana ispred nas toliko je velika da je gutala svjetlo bliceva. Četrdeset metara širine i nekakvih 15-20 u dužinu, dubina 10-15 metara, možda i više... Po sredini se pruža blatni prijevoj koji se strmo spušta lijevo i desno. Odlazimo na njega, Frf i Darko se spuštaju u dubinu svaki na jednu stranu i galame kako ima još kanala. Na Frfovoj strani dva, kod Darka jedan, prohodni su, ali viču i da su dosta zaj... Gogo fotografira koliko može, a Alan radi završna mjerenja na dvojicu „izviđača“. Ova dvorana je dosta blatna, što znači i aktivna, a mi omamljeni od prije viđenih prizora, ali i od nagomilanog umora, danas više i nemamo neku volju za nastavkom i provlačenjem kroz nove kanale. Pada odluka da se vratimo natrag. Brzinski računamo metre iz zadnjih tablica, zaključujemo da ima barem kilometar novoga. Ako ne i više.

Da smo tada znali koliko smo blizu Crnog vrela, vjerojatno bi se zavukli i u koji od tih kanala. Ali, nema veze, znamo što nam je činiti dalje. Vratismo se u bivak, sretni, presretni. Tihome smo brbljali sve detalje, pokazivali fotke... Razveselili smo ga time što smo početni dio kanala njemu u čast nazvali „Tihijeve podzemne Plitvice“.

Zaslужio je, a i s druge strane, sa 62 godine preroniti sifon i napraviti ovako težak višekilometarski put, to može samo netko tko voli speleologiju i kojemu je ona život.

Priča je potrajala, malo smo jeli, a onda počeli razrađivati plan za izlazak. Tablice smo prepisali u dnevnik, isti dobro izolirali ljepljivom trakom da ne promoči, i sve opet brižno zapakirali u nepromočivu kutiju. Dogovor je pao - buđenje u toliko, pakiranje i kretanje najkasnije u toliko... Napravili smo još nekoliko zajedničkih fotki, jedna „pobjednička“ će nam biti posebno draga. Još je Gogo prije toga zajurio u kanal gdje su dečki u prijašnjem istraživanju ostavili luftiće, te se uskoro vraća sa dva komada ispod ruke. Jedan odmah uzima Tihi kojemu se luftić probušio još prve noći.

Došlo je jutro, Tihi i ja se po običaju budimo prije „zvona“. Slijedi doručak, te čaj sa gumenim bombonima pa čaj sa čokoladom koje je pripremio Frf. Izvanredna kombinacija, svakako preporučujem probati. Ceradu i luftiće, kao i konzerve koje su ostale smještamo u suhi dio špilje za neke buduće istraživače, to ćemo kasnije označiti na nacrtu.

Onda ostalo pakiranje i u predviđenom vremenu (nešto prije 11 sati) krećemo prema izlazu. Ronilačka odijela su hladna, barem dok se ne obuku i ne počne malo kretati, a većini su ostavila rane na koljenima, laktovima.. Ali trpi se i gura prema sifonu. Do sifona smo došli u pola manje vremena nego što nam je trebalo prvi dan odande. Svejedno nije ništa bilo lakše kroz sve te bunare. Kako je bilo lijepo čuti zvuk slapa na sifonu – znači da smo sve bliže izlazu.

A na sifonu standardna priča.

Samo što smo sada morali vaditi sve stvari i topiti ih u vodu da postanu „negativne“. Na pojedine transportne vreće vezali smo i preko 20 kg olova. Onda su ta olova Alan i Frf stavljali oko vrata i vraćali natrag za novu turu ili za slijedećeg ronioca. Opet su odradili desetak i više tura. U nekima su ronili vukući se rukama po plafonu, a transportne vreće potiskivali nogama prema dolje. Alan je poslije prepričavao kako je vidio da je na stropu sifona odvojena jedna ploča debljine 5-6 centimetara i nekih par metara kvadratnih, srećom se držala kod svih tih prelazaka.

Konačno smo svi preronili, cijedimo robu i vreće za spavanje kako bi bile lakše, a zatim prenosimo opremu do mjesta gdje je voda dublja, tamo teže stvari preuzimaju oni sa ronilačkim jacketima, one transportne koje još plutaju guramo po površini i plivamo tih 30-ak metara do plaže. Slijedi kratki odmor, gledamo na sat, zaključujemo da smo u povratku i dalje znatno brži nego kada smo išli tamo. Zadovoljni time, tovarimo si svatko po jednu transportnu vreću i teže

stvari poput pojasa sa utezima, ostalo prepuštamo timu koji dolazi na izvlačenje i krećemo na dugi put prema izlazu. Povratak protiče prema očekivanju.

Koncentracija nije smjela popustiti, iako se umor itekako osjetio. Svu akciju i cijelim putem krasila nas je iznimna atmosfera, totalni timski duh koji se zadržao do kraja, kako nas tako i ekipe za podršku, i drago mi je da sam dio te družine ili kako se mi sve češće nazivamo – obitelji.

Nedaleko od plaže srećemo transportnu ekipu koja dolazi po opremu. Nastaje galama, vriska, grljenje, tapšanje.. svi pričaju u isto vrijeme. Dijeli se voda, neki dopunjavaju karabit iz spremnika dečkiju iz transporta, a onda svatko svojim putem – oni na plažu po ostatak opreme (trebat će im još jedan dan da sve prenesu), a mi prema željno očekivanom izlazu.

Kilometar prije kraja, kad je već rasvjeta rikavala, napor, psihička i fizička izmučenost i želja da se napokon dođe do kraja počela je utjecati na sve pa se dešavalo nekoliko gadnih situacija. Trebalo je naći snage u sebi i ostati skuliran i koncentriran do kraja da se ne bi dogodila kakva nesreća. Svatko je imao poneki težak trenutak, od udaranja u glonđe, padova, propadanja u duboku vodu zbog težine vreće ili olova...

U „Najdužem podzemnom jezeru“ – kako ga je nazvao Maligan, hodamo uz stijenu jer je sredina duboka, Frf i Darko su se gotovo u istom trenu pokliznuli i olova su ih povukla dolje pod vodu. Darko je hvatajući se za oštre stijene uspio otkopčati pojas, Frf se bori i kliže istovremeno. Skidam odmah moju transportnu sa leđa koja je -iako teška- još uvijek plovna pa im je bacam. Oba svoje pojase sa olovima vežu oko nje (Darko je uspio nogom dohvatiti odbačeni pojas) pa nastavljamo plivajući.

Odvratni „Blatni kanal“ je toliko razgažen od brojnih prolazaka da nam noge propadaju do iznad koljena. Jedva ih čupamo van. Prenaporno je za prolaz na takav način pa se odlučujemo za jedini mogući – liježemo u blato i vučemo se rukama na površini, poluplivajući. Konačno iz njega izlazimo u normalni kanal i čišću vodu.

Moj trenutak slave je bio kada sam pred izlazom uspio zapeti za jednu granu na ravnom šljunčanom dnu- skoro pa suhom. Slabo svjetlo i crna grana koju je voda ostavila paralelno sa tokom i ja sam poletio ravno na nos, no prije toga ipak uspio okrenuti kofer s spravama, podacima i dnevnikom da padne na način da se slučajno ne otvori (čuvali smo ga kao oko u glavi).

Kofer se nije otvorio - zadatak izvršen.

A što se tiče mene, dočekao sam se na ruke kao da ću raditi sklekove, ljiosnuo doslovce ispružen, a da nisam okrenuo glavu u stranu imao bih razbijen nos i još štogod. Ovako sam samo pljucnuo malo vode „duboke“ jedva 3 cm. Refleksi su ostali do kraja, ali defintivno je da u

ovakav objekt i na tu dužinu stvarno ne bi trebao ići nitko s malom ili srednjom kondicijom, barem ne do mjesta gdje smo mi došli.

Nakon kraće stanke i prebrojavanja košćica, Frf i ja krećemo dalje. Uskoro se osjetilo jako strujanje zraka, došlo je i zadnjih sto metara provlačenja prije izlaza. Koljena bole u sagibanju, imamo dojam da me to žulja ronilačko odijelo te da sam dobio rane na koljenima, opcija hoda četveronoške i nije najbolja, radije se provlačim s dupetom prema dolje. Konačno, vidimo svijetlo dana!

Frf i ja smo doklipsali iza Alana i Darka, Tihi i Gogo nešto kasnije. Izuzetno, izuzetno naporan put došao je kraju.

Deset pređenih podzemnih kilometara završili su izlaskom na sunce i prohladni šumarak ispred Panjkovog ponora. Osjećaj skidanja odijela i kombinezona na suncu, olakšanje od proživljenih napora i gutljaji hladne pive i gema – ravan je penjanju na krov svijeta, barem nam se tako čini u tom trenutku. Goli sjedimo na kamenju, sprdamo se između sebe i lagano ispijamo pivicu koju je pripremila ekipa iz transporta. Onda je sunce par puta zašlo iza oblaka i hladnoća nas je stresla. Uzeli smo opremu i iznijeli je na livadu, došao je i Zvonko sa speleo-taksijem, a onda smo ležali na suncu i toplom zraku, smijali se, brbljali, zezali čekajući da se transportna ekipa vrati. Nismo se htjeli razdvajati nego zajedno vratiti u kamp.

Put natrag u prikolici bio je pun smijeha i zezanja, a nama šestorici koji smo proveli dvije noći u Panjkovom ponoru, piva ili gem su ubrzo usporili sve reflekse i motoriku. :) Inače, dojmovi o ljepoti nove špilje nastavljaju izlaziti i u danima nakon ekspedicije. Nadam se da ćemo je moći prikazati na kvalitetan način ili barem naći ulaz iza sifona pa da je i ostatak naše ekipe vidi. U svakom slučaju ja bih se volio vratiti i vidjeti je opet, pa čak i po cijenu sve te ponovne muke.

Hrvoje Dragušica - Dragi, prof. geografije
speleoronioc, vođa kampa i transportnog tima

Transport. Hmmm,moja specijalnost. Tako mi i treba kad sam jak, glup i brkat. Olova, dvobocnici, hrana, odjeća, vreće za spavanje, oprema za crtanje, oprema za snimanje i fotografiranje i još par sitnica ne težih od 20kg. E sad sve to mora proći kroz: provlačenja, vodu duboku, vodu plitku, glonđe blatne i skliske, glonđe oštre (obično skrivene u blatnoj vodi koje otkriješ sa koljenom), polusifon sa tri cm slobodnog prostora za disanje i naravno moj favorit „Blatni kanal“. Zatim krušljive niske stropove koje nikako ne smiješ dotaknuti sa ničim, ali ih obično opizdiš sa ventilom od dvobocnika odvališ strop i još ti se otvori boca uz prekrasan zvučni efekt izlaženja komprimiranog zraka. Što reći nego čista divota!!

Dan prvi srijeda.... (Ajme meni nije mi dobro)

Pripremi se tako naš transportni tim od šest glava za ulazak prvi dan i gledam ih ja i razmišljam o 2003. i 2004. kada je u bivak išlo troje ljudi, a u transportu nas je bilo minimalno 15 do 20, danas ih preko sifona ide 7. Ekipa je u najmanju ruku šarolika Gabi, Dorka, Zoltan, Ilija, Pavelići i ego. Krenusmo unutra pretovareni opremom i nakon prvog provlačenja zaključujem da moramo ostaviti dio opreme za istraživački tim jer ćemo se podaviti u prvoj dubokoj vodi. Nasamarismo se mi muški tako olova, dvobocnika i bocnika, napuhasmo kompenzatore plovnosti i okačismo još svaki po dvije transportne na sebe i lagano krenusmo. Za to vrijeme su cure uzele svaka po transportnu i Frfovu omanju gorilu koju su zajedno nosile i koja je čak neko vrijeme i bila pozitivno plovna. Tako je naša mala skupinica prošla sve divote koje nudi Panjkov ponor sve do plaže prije sifona, gdje smo se istovarili teretić i pričekali istraživački tim. Brzi dogovor za buduće kontakte i tužan rastanak prepun leleka, naricanja, boli i škrguta zuba....

Dan drugi četvrtak... (Brzi sprint kroz Panjkovu sa primjesama hipotermije)

Menga, Dorka i ja, prekrasan izlet u Panjkovu, nosimo samo kofer sa kamerom koji je jučer propišao. Na brzini smo prošli kroz špilju te smo čak mogli malo i pogledati okolo s obzirom da nije svaki na sebi imao 50 kg opreme. Dođemo na sifon i kad eto sranja Dorka nam počela padati u hipotermiju, naime tek nam je sada rekla da ima 3mm neopren na sebi, a Menga i ja 8mm. Brzinski proces zagrijavanja uz pomoć karabitki i puno trljanja i masaže. Naravno da joj je za par minuta bilo dobro međutim toliko joj je pasalo to trljanje i masaže da je potrajalo oko sat i pol, kada je Mengi i meni stvarno više dopizdilo i rekli smo joj da ćemo ju popišat ako joj je još uvijek hladno. Skočila je k'o Blanka!!

Dan treći petak..... (Bliski susreti)

Krećemo po transport, ovaj puta dobro opremljeni neoprenima (Šljiva, Ester, Zoltan, Krešo, Ilija, Menga i ja). Treći dan Panjkove za redom i istraživački tim izlazi van, misli mi stalno rone kroz sifon k njima; Jel' sve u redu? Koliko su napravili? Gotovo nesvjesno pojačavam tempo da čim prije dođemo do sifona, bolje da čekamo mi nego oni nas... Zadnje spuštanje niz glonđe i skretanje kod sifona izgubljenog užeta, opet pojačavam i ostavljam ekipu iza sebe, prolazim 100-tinjak metara i vidim svjetla. Vičem „SVJETLA!! SVJETLA!!“ i trčim, ali se još ne veselim, vidim prvu siluetu u mraku, svjetlost moje karabitke obasjava lice i Alanov smješak. Sada se mogu veseliti!! Grljenje i smijeh. Svi su čitavi i natukli su preko 1300m. Brzinsko čestitanje, a onda priprema opreme za transport van, istraživački tim je otišao van. Tovarimo na sebe sve što možemo i ostavljamo vreće za spavanje i robu da se cijede na plaži jer su pune vode, uzimamo boce, olova i sitnarije do 20 kg i krećemo van. Dolazimo u Kršlju i stajemo kod Markovića, rakija, gemišti, pive i lješnjaci, tulum počinje. A u meni misao poput Damoklovog mača „Sutra ponovo....“

Dan četvrti..... (Ajme meni sad mi stvarno nije dobro)

Pojačavam transportni tim sa još ljudi (Šljiva, Ester, Gabi, Dorka, Atila, Mark, Zoltan, Krešo, Ilija, Menga i ja), jer znam da smo prebijeni i da još ima dosta opreme. Oblačim se pred špiljom i ne mogu i ne da mi se... u jednom trenutku dolazi Gabi i govori mi da ima „water shit“, Gabi otpada i vraća se sa Zvonom u logor. Sa ljubomorom gledam kako odlazi, da bar i ja imam „water shit“. Do sifona opet relativno lako, tamo pripremamo opremu. Menga i ja smo poskidali sve kompenzatore plovnosti i pripremili ih za nošenje natežih dijelova opreme. Svi vučemo, ali se vidi zamor materijala, krepani smo. Menga se naravno pretovario, pa tone, kaže „Odrađujem pokoru“ častim ga sočno psovkama i pratim kroz dublje dijelove do polusifona gdje smo ostavili Explorera (*čamac, tj. plastična brodina od 1,5m, op.ad.*) i tovarimo u njega sve što je teško i negativno plovno.

To smo ponavljali svaki dan ali istina je; postoje tri dijela Panjkove: dugi dio hodanja do polusifona, teški dio od polusifona do sifona pun blata glonđi i kršljivih stropova i najgori ulazno/izlazni dio provlačenja kroz vodu Smrdljivog jezera. Danas sam najviše mrzio dugi dio, noge su mi kao od olova jedva se vučem i tražim prepoznatljiva mjesta u kanalu da procijenim koliko još ima. Stajemo puno češće i tražimo duboku vodu da se ohladimo jer imam osjećaj da gorim u neoprenu. Nakon šest i po sati napokon izlaz, gledam i ne vjerujem svojim očima (halucinacija?) čudna silueta na izlazu gotovo amorfnu ali ipak netko je tamo... Čiča Panjak?

Ne, ipak samo Zvona u ponču sjedi na ulazu, pobjegao je od kiše. Jedva sam se oprao i još me nagovaraju da idemo u Bihać, mrtav sam, ne mogu, pustite me!! Ipak me Alan i Šljiva pokreću iz mrtvih i nije mi ni najmanje žao jer trebalo je proslaviti i Dedin i Željkin rođendan.

Priče iz dubine

Autor Admin

Nedjelja, 01 Kolovoz 2010 09:09 - Ažurirano Utorak, 10 Kolovoz 2010 10:36

Moram priznati da sam gotovo zaboravio da mi je Panjkova omiljena jupa iz nje sam uvijek izlazio mrtav umoran (a testirala me puno puta), ali pun životne energije, jer nam je čiča Panjak i ovaj puta bio naklonjen.